

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum V. Decretalium, Per Quadraginta, Et Unum Titulos Distributum,
In quo agitur De Judicio criminali, exponendo primùm actiones in eo
judicio instituendas, & suscipiendas, ...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1709

Articulus II. Quotuplex sit censura?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73064](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73064)

temnendo: & idem valet, ac inobedientia voluntaria, quâ quis monitionem iudicis implere contemnit, c. 2. de dolo, & contum. Unde propriè accipitur in ordine ad Superiorem, quâ iudex est, & consistit in non faciendo voluntariè, quod facere quis scit se debere.

1607 Contumacia triplex numeratur; nimirum *evidens*, alio nomine *manifesta*, alio *expressa*, & datur, quando reus citatus in faciem dicit iudici, vel ejus ministro, se nolle comparere, se nunquam pariturum; aut si illicentius recedit. *Presumpta*, alio nomine *dubia* est, cum citatur Reus ad domum, non in faciem, aut si familiaris suæ vel vicinis denunciatur ista citatio, aut in albo Prætoris, vel in Valvis curiæ figitur, & non comparuit. *Vera* est, cum in faciem citatus non comparuit, & si citatus tacuerit.

1608 Præterea not. nomine *cenſurarum*, quando datur facultas per Bullam, vel jubilæum, absolvendi ab omnibus cenſuris, non venire reservatas, ut probat Suarius de cenſ. D. 7. f. 5. n. 10. Ex quo apud eundem num. seq. deducitur 1. sub generali facultate ad absolvendum à casibus reservatis Pontifici, non intelligi casus Bullæ Cœnæ, quamvis expressè non excipiantur. 2. Sub generali concessione omnium cenſurarum Papalium etiam contentarum in Bulla Cœnæ, non intelligi excommunicationem hæresis, quamvis probabile sit intelligi, si hæresis sit occulta. 3. Quando Pontifex concedit generali clausulâ facultatem absolvendi à cenſuris sibi reservatis, intelligi concedere etiam cenſuras, quas inferiores Episcopi sibi specialiter reservant.

ARTICULUS II.

Quæ duplex sit cenſura?

1609 **H**anc quæſtionem satis clarè resolvit Innocentius III. qui interrogatus quidnam cenſuræ nomen significaret, quando in jure, aut literis Apostolicis apponitur hæc clausula: *per cenſuram Ecclesiasticam*, respondit: per eam intelligi sententiam excommunicationis, suspensionis, & interdicti. Sic habetur in c. *quærenti*; de verb. signif. Sunt igitur tres cenſuræ species, nempe excommunicatio, suspensio, & interdictum. Nam responsio Pontificis fuit doctrinalis per verba indefinita, adeoque æquipollens universali, ac si diceret

omnem cenſuram illis tribus membris contineri. Singulas suis locis infra declarabimus. *Cessatio* à divinis vel continetur interdicto, vel cenſura non est. Quare *Cenſura Ecclesiastica appellatione* venire excommunicationem, suspensionem, & interdictum, docent Avila de cenſ. p. 1. D. 2. f. 5. Henriq. in Summa l. 13. c. 6. Flamin. Parisiens. de reſig. benef. l. 5. q. 6. n. 69. & non venire irregularitatem, tradunt Cened. ad Decretum Collect. 52. n. 2. Fr. Emman. Rodriq. quæſt. reg. tom. 1. q. 62. à. 12. Hinc rejicitur Sotus apud Layman cit. c. 2. n. 1. qui quinque species cenſuræ numerat, *excommunicationem, suspensionem, interdictum, cessationem à divinis, & irregularitatem ex delicto*: quibus alii adjiciunt adhuc duas, *depositionem, & derogationem*; ita plerique Thomistæ cum Petro Ledesma, quem refert Eligius Balsæus V. *Cenſura* n. 3. Sed his meritò præferenda est doctrina Innocentii, quæ etiam confirmatur ex c. *statutum*, de sent. excom. in 6. ubi tantum hæc tres assignantur. V. n. 2305.

Ultimorum ratio est, quia *cessatio à divinis*, ut notat Gibalinus disquis. 1. q. 2. n. 25. est solum simplex prohibitio, quæ prohibentur Clerici in aliquo sacro loco celebrare, & obire divina officia; cujus prohibitionis communiter finis est, exhibere per hoc moerorem Ecclesiæ lugentis, aut sibi, aut alteri, vel etiam Sacris illatam injuriam. Hanc porò non esse cenſuram, patet 1. quia hæc prohibitio ex se non est poena, cum imponi possit cessanti etiam sine ullo illius delicto. 2. Violans cenſuram incurrit irregularitatem; non autem violans præceptum de cessatione à divinis. 3. Ad cessationem à divinis solum requiritur præceptum Superioris; ad cenſuram culpa, seu delictum. 4. Cessatio à divinis non est ex suo conceptu poena medicinalis, sicut cenſura.

Irregularitas autem est impedimentum Canonice susceptionem Ordinum sacrorum, & susceptorum usum impediens. Dicitur impedimentum Canonice, à causa efficiente, quæ est Jus Canonice, de reliquis suo loco. Ex hoc autem patet, eam non esse cenſuram, quia *ex se* non est poena. Ulterior ratio petitur ex rationibus 1. & 2. num. præcedente præterquam, quòd absolvere potens à cenſuris, non coipso tollere possit irregularitatem, quod ulte-

ulterius confirmatur ex dicendis n. 2305. *Depositiio verbalis* denique est privatio executionis officiorum & beneficiorum simpliciter, & in toto, absque spe restitutionis, facta tamen sine solemnitate, & relicto utroque privilegio canonis & fori. *Depositiio* autem *realis*, seu *degradatio*, est similis privatio, sed facta cum certa solemnitate, & privatione utriusque privilegii Canonis, & fori. Hanc autem poenam, præter rationes allatas contra cessationem à divinis, clarè patet, non esse censuram; cum censura ex se non sit poena perpetua; his præmissis:

1612 Quælibet censurarum subdividitur. x. in eam, quæ est à jure, & quæ est ab homine: quamvis enim omnis censura fundetur in potestate & voluntate alicujus hominis; tamen cum duobus modis ferri possit, fortitur distinctionem, & diversum nomen. Est igitur *Censura à jure*, quæ habetur per Legem stabilem, ac permanentem, latam & obligantem sub poena censuræ, quam ipso facto incurrat transgressor. Licet enim jus ab homine processerit, jam talis censura in ipso jure includitur. *Censura ab homine* datur, quando homo illam profert ferendo sententiam, aut præcipiendo aliquid in singulari actione vel negotio, in quo non stabilitur jus, vel lex aliqua, sed solum datur mandatum transitorium. *Hominis appellatione*, hoc loco juxta Suar. de cens. D. 3. f. 1. n. 2. venit tum singularis persona, tum Collegium hominum. *Juris appellatione* venit quæcumque lex habens omnes condiciones requisitas, ut verè, & in rigore lex dicatur. Quare ille tantum potest ferre censuram à jure, qui jus & legem condere potest.

1613 Altera divisio censuræ est in eam, quæ dicitur *lata sententia*, & incurritur ipso facto, cum primum scilicet committitur delictum, sine ulteriori declaratione, vel sententia Judicis; & ideo etiam dicitur, quod ipsa trahat secum executionem, & sit annexa delicto: & in eam, quæ dicitur *sententia ferenda*, quæ scilicet non incurritur ipso facto, sed primum post sententiam Judicis. Hæc posterior etiam dicitur *comminatoria*. P. Stephanus Bannus de censur. Ecclesiast. q. 16. plures adhuc subdivisiones affert, sed parvi momenti. Illud ex eo not. censuram etiam dividi in *generalem* (quæ certam personam non denotat, sed eam tantum, quæ est

Tom. V.

rea, consciaque delicti, cujus causâ infligitur) & *particularem*, quæ in personam certam fertur, expressam nomine proprio, aut dignitatis, vel officii, quod gerit, his præmissis:

Quæres, quibus verbis significetur censura lata, vel ferendæ sententiæ? R. in hac quæstione tenendam esse hanc regulam; quando aliquid prohibetur sub interminatione censuræ *per verba indifferencia*, quæ scilicet explicari possint de censura sententiæ ferendæ, hanc intelligendam esse, non autem censuram latam, ex reg. juris, 49. in 6. quod *in pænis benignior facienda sit interpretatio*. Hinc, quando aliquid prohibetur sub poena excommunicationis, suspensionis, vel interdicti, quin addantur aliæ particulæ restringentes ad censuram *lata sententia*, semper intelligenda est censura sententiæ ferendæ; ita Castropal, loc. cit. n. 5. & alii.

Deinde universaliter, quoties censura fertur sub verbis de futuro non est censura latæ sententiæ, sed ferendæ per Judicem, ut si quis dicat: *qui hoc fecerit, excommunicetur, suspendatur &c.* ita Castropal, loc. cit. & alii. Ut enim censura sit *lata sententia*, non ambiguis, sed manifestis verbis exprimenda est, inquit Castropal, cit. alias enim in dubio relinquit locum favori, juxta num. præced. Ex quo sequitur ea tantum verba indicare censuram ipso facto incurri, quæ nullum Judicis officium, vel operationem requirunt, ut *ipsa censura incurrat*; ut si dicatur: *præcipimus, vel prohibemus sub poena excommunicationis lata sententia*, vel *ipso facto, ipso jure*; hæc enim particulæ indicant, non esse opus aliâ sententiâ condemnatoriâ, ut in seqq. pluribus dicitur. Idem est, si dicatur: *prohibemus, vel præcipimus sub poena censura v. g. excommunicationis ipso jure*.

Aliqui docent, quando in præcepto sub censura, adduntur hæc, vel similes particulæ: *confestim, illico, continuo, ex tunc, omnino, prorsus, incontinenti, mox, protinus &c.* denotari censuram *lata sententia*; ita Escobar Theol. mor. tr. 4. de censur. exam. 1. c. 1. Sed mihi videtur id non esse universale; cum fieri possit hic sensus: *qui hoc fecerit, statim excommunicetur*, in quo sensu ex regulis supra datis significatur tantum censura sententiæ ferendæ. Nam optimè explicari possunt, si dicas: *statim excommunicetur, scilicet per Ju-*

22 2

dicem.

dicem. Debet ergo attendi alia regula, an verba sint de præfenti, vel de futuro, quibus illæ voces adjunguntur; Sic Leander de censur. D. 1. q. 17. tr. 1.

1617 Hinc, quando dicitur: *qui hoc fecerit, excommunicetur, suspendatur &c.* censura est sententiæ ferendæ, ut docet Suarez D. 3. f. 3. n. 9. & alii apud Castropal. loc. cit. excipe, nisi verbum imperativi modi non dirigatur *ad iudicem*, ut requirat ejus actionem; sed *ad Reum*, quem lex per imperium efficax ligat. V. Trid. Sess. 25. de reform. c. 19. in Remissionibus, V. *Incurrant*; Reginaldum in praxi l. 22. n. 76. Hinc merito inquit Joannes Streinius, explicans reg. 49. juris in 6. quod, ubi reperiuntur talia verba: *puniantur, priventur &c.* intelligamus non ipso jure, sed per sententiam; ita habet p. 4. in regul. jur. reg. 49. n. 1. Coeterum Tamburinus de Censur. l. 10. tr. 1. c. 1. n. 33. qui eo loco refert complures formulas, quibus non tantum significatur censura sententiæ latæ, sed etiam ferendæ, tres tamen regulas ad hoc dignoscendum ibidem tradit.

1618 Prima est, quando ex contextu verborum lex requirit actionem alterius, qui executioni mandet poenam, tunc poenam esse ferendam; quando vero non requirit, sed ipsa lex immediate poenam exequitur, ut regulariter fit, cum utitur verbo præfentis, vel præteriti temporis, poena est latæ, nisi aliunde verbum restringatur. Secunda, cum id expressè constat, vel ex aliis circumstantiis colligitur, talem esse mentem ferentis censuram, ut poena sit latæ, vel ferendæ sententiæ, vel quod intendat punire *censurâ*. Hoc enim totum pendet ab intentione ferentis. Dixi, *si constet expressè*. Nam secus, inquit Tamburinus, nulla fertur excommunicatio; ut fit in his formulis: *Fero in te sententiam Ecclesiastica censura, ferro te mucrone Christi, vel Ecclesiastico; vel incurrat indignationem nostram, Christi, aut, Ecclesie; præcipio in virtute S. obedientie, sub interminatione D. Judicii, &c.* in his enim, qui non obediunt, etiam incurrat peccatum, non tamen censuram.

1619 Tertia demum; quando res est dubia, ex dictis n. 1614. intelligendam esse poenam ferendam, non latam. Aliqui Auctores dubitant de hac formula: qui hoc fecerit, *sit excommunicatus, sit anathema*, Coninch apud Castropal. cit. ac Tambur.

loc. cit. c. 1. n. 21. & 22. docet, esse censuram latæ sententiæ: Sanchez autem l. 7. de matrim. D. 12. n. 2. & Layman l. 1. tr. 5. p. 3. c. 2. apud Castropal. cit. volunt significari censuram tantum sententiæ ferendæ. Probat hoc Sanchez l. 2. mor. c. 26. q. 5. apud Layman cit. p. 1. c. 2. ubi docet, divinatores, ac veneficos, eorumque consultores, non esse ipso facto excommunicatos, licet 26. q. 5. c. 1. dicatur: si quis ariolos, aruspices aut incantatores observaverit, *anathema sit*; quia scilicet in seq. c. *non oportet*, 4. & c. *aliquanti*, 6. ejusdem questionis dicitur: *Eos, qui talibus rebus usuntur, ab Ecclesia projici jussimus*; quæ verba exponunt jus præexistens; & quia requirunt actionem alterius, eo ipso per n. 1618. significant poenam solum sententiæ ferendæ. Videtur etiam hoc sentire Navarrus apud Tambur. cit. n. 21.

Ex hoc oritur dubium alterum, an scilicet hæc verba, quibus dicitur: qui hoc fecerit, *subjaceat excommunicationi, noverit se excommunicatum, &c.* significant censuram *latæ sententiæ*: affirmat Castropal. cit. Verum, si dicta priori num. non significant illam aperte, ut patet ex Sanchez; jure etiam de his dubitari potest; cum hæc non sint magis ad illam determinata, ac illa; & hæc verba: *excommunicationi subjaceat*, non esse verba latæ sententiæ, docet Tiraquel. in L. *Si unquam*, C. de renovandis donationibus, V. *Revertatur*, n. 149. nam verbum præfentis temporis imperativi modi, importat sententiam *ferendam* per Ugolinum de censur. tab. 1. c. 9. apud Barbosa in c. *dura*, de usuris, n. 4. ea propositio: *noverit se excommunicatum*, indifferens est, ut intelligatur: vel excommunicatum *iri*, vel excommunicatum *esse*. Aliud est, cum loquimur in præfenti indicativi modi. Nam ex communi verbum *excommunicamus* latam sententiam significat. Barbosa in c. *Excommunicamus*, 2. de hæret. n. 2.

Hæc verba: Si quis hoc fecerit, *licet. 1619*
tum sit vobis, excommunicationis sententiam contra illum promulgare, significant solum censuram sententiæ ferendæ; prout rectè docet Lezana in mari magno Prædic. n. 58. apud Tambur. cit. n. 35. similiter ista: *sicut excommunicatus visetur*; ita Abbas apud Leand. de cens. tr. 1. D. 1. q. 14. quia *similitudo excommunicationis non est excommunicatio*. Ex hoc autem, quod dicitur: si quis

si quis hoc fecerit: *nullus ei communicet*, donec satisfactione præmissa absolvatur, existimat Tamburinus cit. n. 39. nec majorem, nec minorem excommunicationem significari, sed solum talem determinatam poenam dictæ communicationis; quia & major & minor excommunicatio, præter istam privationem, habent alios effectus.

1622 Dices: quando in aliis poenis, quæ non sunt censura, adduntur hæ particula: qui hoc fecerit, *ipso facto incidat in poenam privationis vocis activæ & passivæ*, &c. non incurruntur statim illa poenæ, sed requiritur sententia declaratoria Judicis, commissum esse delictum; quod extendit Thomas Hurtado p. 2. f. 571. apud Tambur. cit. n. 4. etiam si addatur fortior clausula: *nullus hoc committat sub poena privationis*, &c. *ipso jure, nullâ præviâ declaratione*; ergo etiam in excommunicatione requiritur prius declaratio Judicis, licet addantur hæ, vel similes particula: *ipso facto*, &c. Sanchez l. 9. matr. D. 30. Suar. de cens. D. 3. S. 3. & l. 5. deleg. c. 5. respondent negando consequ. nullam tamen se disparitatem invenire, nisi antiquissimum usum Ecclesiæ; ita hi apud Tambur. cit. n. 5. cum aliis; sed vide, quæ super hoc tradita sunt l. 1. decret. tit. 2. de Constitut.

ARTICULUS III.

De ferente censuram.

1623 **N**on addidi in priori quaestione specialem articulum de censura injusta, & invalida; hoc enim tangemus in sequentibus. Cum enim censura possit esse invalida vel defectu potestatis in ferente, vel defectu materiæ, propter quam ferri possit: hæc autem specialibus quaestionibus tractaturi sumus, ea facillè intelligi poterunt in iis, quæ imposterna dicemus.

§. 1.

An in Ecclesia sit potestas ferendi censuras?

1624 **N**egarunt olim hæretici quidam, ut Wicleffus, Hus, Hieronymus à Praga, & alii, quos postea secutus est Lutherus, ut refert Leander à SS. Sacramento t. 1. de Cens. D. 2. q. 1. quorum ratio erat, quia Ecclesia non habet potestatem, aliquem spoliandi bonis spiritualibus; tum quia hæc privatio non est conveniens saluti fidelium, (cum sit privatio bonorum), quæ in eorum salutem à Christo, tanquam altiori Domi-

no, relicta sunt) tum quia non est conveniens, ut quis in se ipso poenam exequatur, quod fieret, si quis per censuras compelli posset ad abstinendum à communione fidelium. Accedit, quòd hæc potestas Ecclesiæ concessa ex nullo scripturæ loco probari possit. Nam ex illo Math. 16. & 18. ubi Christus promisit Petro claves regni cælorum, nihil probatur; hoc enim solum intelligi potest de potestate ligandi, & solvendi à peccatis; hæc enim sola, non censura, claudunt regnum cælorum; ita illi.

Sed firmiter tenendum est, hanc potestatem Ecclesiæ concessam esse à Christo 1625
1. quia hoc fuit definitum contra primos hæreticos in Concilio Constantiensi, sess. 8. & 9. & in bulla Martini V. & postea contra Lutherum à Leone X. ut refert Leander cit. & fusè probat Castropal. D. 1. de Cens. p. 3. n. 2. Deinde constat ex verbis Christi, Math. 18. *qui Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus, & publicanus*, ac si diceret: *qui Ecclesiæ contumax, inobediensque fuerit, tanquam Ethnicus, & publicanus tractari potest*: sed Ethnicus privatus est omnibus Ecclesiæ suffragiis, aliisque bonis spiritualibus communibus; ergo & ille. Tertio constat ex continua praxi Ecclesiæ, à tempore Apostolorum, ut patet ex illo ad Cor. 5. ubi Paulus hominem contumacem judicavit *tradere Sathana in interitum carnis, ut spiritus salvus fiat*. Ubi excommunicavit quendam incestuosum, qui nocerè abutebatur, & 1. ad Timoth. 1. duos blasphemos tradidit Sathana.

Rationes in oppositum nihil prosunt. 1626
Ad 1. N. ant. de bonis communibus; quamvis concedam de privatis; sed his non privat censura. Ex eo autem, quòd bona communia fidelibus à Christo relicta sunt, non probatur, ea non subesse Ecclesiæ, ut in republica politica, ubi sapius bona communitati relicta à Principe subduntur magistratui, ut possit indignis, & inobedientibus subtrahere: deinde falsum est, hanc privationem fidelibus non esse in salutem; cum sit præcisè in eorum correctionem. Ad alterum dico, falsum esse, quòd non sit conveniens, ut quis poenam in se exequatur, cum id contingat in frequenti republica etiam civili, ut notat Coninch. D. 13. d. 3. in fine, Lessius c. 31. n. 36. apud Castropal. cit. n. 2. Hinc Streinius in proleg. jur. Canon. §. 8. de lege poenali, n. 6. tunc solum, ait, Reum non te-